

Den så kallade vinterfajongen kan anses vara öppnad. Hon uppträder utan glans och anspråk i jämförelse med sommarfajongen, men eger dock många behag och erbjuder mången solid njutning, till hvilken fashjon icke lemnar någon tid öfver. Härtill höra de vetenskapliga föreläsningarna; de lärda föreningarnas möten, som ständigt erbjuda något intressant; utförandet af oratorier och andra musikverk af allvarligaste art; samt slutligen företeelserna på bokmarknaden, som helst under denna tid af året utfänder sina noviteter i världen. Med böcker är det som med allt annat. En bland dem, naturligtvis den mest fängslande, förvärfvar sig rykte om att vara bokfajongens furste — to be *the book of the season* — alldeles såsom man om sommaren talar om *the belle* och *the horse*, och *the picture* och *the ball of the season*. Stundom gifvs det visserligen två eller flera damer, målningar, hästar och balar, hvilkas företräden äro så lita, att Londoner publiken icke kan bli ense om hvilken första priset tillkommer, hvilken bör utmärkas med det kurfiverade *the*. Likaså är det med böckerna. För denna gång täfla tre arbeten om hedern att vara *the book of the season*: „Middlemarch“, af George Elliot; „Friherre v. Stodmars memoire“, och Charles Darwins nya bok. Det första på romanens, det andra på det historiska och det tredje på det naturvetenskapliga området.

Den nämnda romanen af den i vida kretsar berömda författarinnan har härtills utkommit i månadliga små häften, af hvilka det åttonde och sista skall utkomma i början af december. Arbetet är icke George Elliot's mest betydande verk, men eger dock många framstående skönheter och djupgående tankar. Romanen utkommer samtidigt i tyff öfversättning och skall snart slutas af den romanläsande världspubliken.

„Friherre v. Stodmars memoire“ utkommo i tyff original redan under sommaren, men utgifvas nu i engelsk öfversättning. Professor Max Müller ombesörjer utgifvandet, men enligt hvad man har sig bekant, är det fru professorn, som verkställer öfversättningen. Så mycket boken än blifvit omtalad och läst i Tyskland, så äger den dock i sjelfva werket ett ojemförligt större intresse för England och får der säkert en vida större läsefrets. De som personligen kända den äldre Stodmar och hans förbindelser med hofven och de ledande personligheterna i London, Brüssel och Berlin, säga väl att hans son vid publicerandet af memoirena undanhållit minst lita mycket som han offentliggjort. I följd af omständigheterna var det dock en pligt för honom, och han måste derföre gå fri för hvarje tadel. Daktadt all försigtighet skola dock både i Coburg och Windsor enstaka anmärkingar emot de publicerade memoirena låtit höra sig, och i synnerhet skall drottning Victoria alldeles icke vara nöjd med allt det goda, som tillskrifves hennes sal. Gemål och som delvis synes förskrifvas sig från Stodmars egen fatatur. Det är dock att gå för långt i grannlaghet, ty Stodmars bok är i sin helhet en mera glänsande minnesvärd för prins Albert's goda egenskaper, än det med guld, marmor och glasmosaiker rikt utrustade monument, hvilket honom till ära blifvit upprest i Kensington Garden, att icke ens tala om alla Albert-minnesvärdar i provinstäderna. Stodmars bok skall emellertid, som sagdt, utan twisvel bli den mest lästa af de många historiska arbeten, som i England förväntas till vintern utkomma, och förläggaren gjorde rätt, ifall han använde som motto till boken lord Palmerstons yttrande i afseende å Bunsen: „Endast en politiker har förekunnat mig fullkomligt oegennyttig — Stodmar.“

Darwins längesedan omtalade, med spänning emotsedda bok skall framfalla kontroverser utan all ända. Titeln lyder: „The Expression of the Emotions in Man and Animals“ — Uttrycket för sinnesrörelser hos menniskor och djur — och erbjuder på detta område en rikhaltig följd af nya undersökningar i afseende å vidare bevisning för den teori, som under namn af den Darwiniska blifvit hela den bildade världens gemensamma egendom och twistefrå. Likasom vid Darwins alla tidigare arbeten, ligger

äfwen wid detta — helt och hållet oafsedt dejs vetenskapliga resultat — hufvudbehaget och hufvudvärdet i den oändliga rikedom på fina och sorgfälliga iakttagelser, hvilka författaren förstått att samla från de mest olika zoner och ordna för sitt ändamål. Härtills hafva hans motståndare utgjorts blott af olika tänkande naturforskare och de kretsar, som ej kunna tänka sig ett lyckligt fortbestånd af menniskoflägdet, utan tron på den bibliska sfapelshistorien. Den stora publiken har deremot varit darwinist eller antidarwinist, allt efter tycke och smak. Denna kunde nemligen omöjligt öppna kritisk mot hans höftbens-jemförelser, hufvudfalsmätningar m. m. d. Desto friare och närgångnare skall i dejs ställe den stora publikens kritisk träda upp mot den nya boken. Ty i denna talar den lärde författaren utförligt om grätandet och rodnandet, om avelrykandet, strattandet, härets „stigande på ända“ och andra uttryck af sinnesrörelse, af hvilka visserligen en del äro egendomliga för menniskan, men hvilka han likasom menniskans benknofor tror sig kunna återföra till lägre stående djurarter. Dermed är äfwen dörren öppnad för alla kritici af alla stånd och wilstor. Nu då hans teori tillämpas på hvardagslifwets företeelser, skall hvar och en känna sig berättigad, att dedonma densamma på grund af egna forskning. Den som är lycklig att ega en hund eller katt skall med ledning af detta enda exemplar grundligen bewisa, att Darwin illa eller alldeles icke förstått sig på det genetiska sammanhanget mellan djur- och menniskonaturen!

Darwin erkänner i inledningen de stora svårigheter, som han haft att öfvervinna i afseende å sina forskning; men ärlig och samwetsgrann, som han är, angifwer han genast de hufvudfällor, på hvilka han stöder sig. De äro: 1. observationer på små barn, hvilka ofta uttrycka sina sinnesrörelser mycket kraftigt; 2. iakttagelser på wansinniga, hvilka äro förmögna af de starkaste passioner och hejldöst gifwa uttryck åt desamma; 3. meddelanden af sarskilda fadmän; 4. stora målares och bildhuggares iakttagelser, hvilka dock, enligt hvad han anmärker, erbjuda ringa bidrag, emedan deras hufvudändamål består i att framställa det sköna, som ej öfwerensstämmer med starkt hopdragna ansigtsskulptur; 5. meddelanden af 36 sarskilda forskare i olika trakter af jorden, hvilka observerat lifheten i uttryck af sinnesrörelser hos de mest olika racer; och slutligen 6. yttringarna af wissa passioner hos flera af våra husdjur. Till de af andra gjorda observationerna komma, de, hvilka författaren sjelf verkställt, och har han under ej mindre än 34 år egnat sin uppmärksamhet åt denna speciella branche af sina widsträckt forskning. Hvilka äro då resultaten af alla dessa iakttagelser? De förena sig i detta enda: Churuwäl wanan, att uttrycka wissa sinnesrörelser på wissa bestämda sätt, numera är medfödd, så hafwa de dock, i öfwerensstämmelse med Darwins lära föröfrigt, gradwis utvecklats från de underordnade djurarterna. Måhända härleder sig alltså rodnandet från ormen i paradiset? grätandet från trofobilen? strattat från hyänen? stampandet från hästen? avelrykandet från apan? rynchandet af pannan från åsnan? frågar kanske en känslfull läsarinna i det hon af wrede öfwer sitt släktes förmenta förnedring ryder på axlarna, rynchar pannan, stampar med foten, bleknar, rodnar eller tillöchmed utbrister i tårar. Nej, icke så! Darwin bygger ej sin byggnad på sådana flyktiga analogier och allegorier. Hans bok kan tryggt läsas, och den skall fångla tillöchmed hvarje läsarinna, ja tillöchmed mer än de flesta fransyska romaner — förutsatt att dessa sistnämnda icke utan räddning förstört hennes sinne för allvarligare läsning.

Det nyaste bandet af Tennyson är deremot otillbörligen tråkigt och tillöchmed de språkperlor, som eljest finnas i hans dikt, förekomma i denna senaste („Lynette and Pareth“) så sparsamt, att de bekwämt funne plats på en försbärsqwist. „Dwinnor och Lyricer“, sade eugång Freiligrath, „förstå sig blott sällan på att bli gamla. De förra wilsa behaga, de senare dikta, oaktadt deras tid är ute“. Om Tennyson wore af samma tante, skulle han — som en irländare skulle säga — lastat sitt poem i elden, innan han skrifwit första versen af desamma. Tillöchmed hans fanatiska beundrare bemöda sig förgäfwes att finna något beundransvärdt deri.

England är förnärwarande märkwärdigt fattigt på brottmåls historier, på hvilka det wanligen ej varit brist. Medan i två greffskap har det sällsynta fall inträffat, att fångelsarna blifwit tillslutna, emedan inga förbrytare funnits att förwara. Och redan två gånger hafwa åt assistentare förärats ett par hwita handskar, som tecken på att de äro utan arbete. Det är i

janning företeelser af glädsjande art, och öfwerrädandet af hwita handskar åt assistentarna är ett wadert, poetiskt bruk. Assistenterne påstå dock, att allt detta hellre är ett bewis för den större slugheten hos förbrytarna, än för en större sedlighet hos vår tid.

Utländet.

Österrike-Ungern. Öfver den ytterst häftiga skandalösa session, hvilken den 18 november förevar i ungerska deputeradekammaren, gifwer „N. fr. Presse“ följande referat:

Pauler besvarade Csernatons interpellation i den tysktalande domaren Batagliarinis affär. Csernatony var ej nöjd med bemötandet och utropade, att regeringen befordrade germaniseringen. Hon wore så litet ungersk att för densamma ej mera något berättigande att existera förefunnes; ty ministrarne bygga sig hus och köpa stora egendomar och detta wore i högsta grad skandalöst. Härpå följde stormandet rop af: „till ordningen!“ Lonyay uppreste sig likblek, men satte sig genast åter och vinkade åt presidenten. Kring ministrarne bildade sig en grupp af deakistiska deputerade, hvarpå vicepresidenten Bela Perzel tog till ordet: „Jag uppfordrar talaren att närmare tolka sina mot regeringen utkastade smädelser.“ Csernatony: Välan! jag vill då tolka. Jag säger (skarpt sneglande på Lonyay), att i Ungern hvarochen får rikta sig efter behag utom ministrarne, hvilka ej kunna göra det utan att utsättas för misstyding. Här bli nu alla fattiga och ministrarne förskaffa sig egodelar. (Förnyad storm och stor förvirring. Rop till venstern: ockrare! krämarsjäl! Rop till höger: hvilken skandal! det kan ej tolereras! till ordningen!) Jag uttalar inga misstankar, jag endast framhåller min åsigt öfwer ministrarnes snabba riktande.

Presidenten tilldelade nu ordet åt Lonyay i denna honom personligen rörande fråga: „Jag protesterar emot den misstänksamhetsregim, som tyckes hafva vunnit burkskap inom kammaren. På sjelfva anfallat emot mig har jag intet annat svar att afgifwa än föraktet. (Applåder. Starka eljenrop till höger.) En menniska sådan som deputeraden Csernatony, hvars antecedentier jag nu ej härstädes vill ventileras, vågar upphäwva dylika anklagelser emot min i hederligt och energiskt arbete passerade lefnadsandel. Mitt enda svar blir föraktet. Jag har spelat en politisk roll redan för trettio år tillbaka, då han begick denna bragd, hvaröfwer så kuriösa meddelanden cirkulera och hvilka min vän Bitto såsom ögonvitne kunde anföra. (Omätligt bifall till höger.) Likväl måste jag för kammarens wärdighets skuld anhålla om, att talaren beröfwes ordet ihändelse något dylikt hädanefter skulle passera.“ Csernatony uppträdde nu åter, nedslagen och förvirrad: „Mitt häftiga temperament var kanske orsaken till att jag för en stund sedan kom att något förtala mig. Nu säger jag dock helt lugnt åt ministerpresidenten att äfwen mitt svar ej kan bli annat än föraktet. Jag vill ej återkomma till hvad han här laddat ur sig. Må kammaren döma häröfwer. Blott det säger jag ännu: att så som ministerpresidenten Lonyay talat, så talar ingen anständig menniska.“ (Fruktansvärdt larm och skrikande. Å båda sidorna lemnade de deputerade med buller och brak sina platser.) Ghiczy proponerade här efter öfvergången till dagordningen, men larmet gjorde att sessionen måste sluta. Likväl quarblefwo de deputerade ännu länge. Stora disputerande grupper bildade sig i korridorerna och på gatan utanför. Genast efter sessionen hade deakisterna möte i sin klubb. Deri beslöts att vid nästa sammanträde gifwa, Csernatony en skrapa och dessutom förmä vicepresidenten Perzel till afträde, hvars handfallna, svaga uppträdande gjorde, att parlamentsskandalen obehindradt fick antaga så väldiga dimensioner.

Det förslag till ny vallag för det cisleithanska Österrike, som regeringen kommer att framlägga för riksrådet, är enligt den i Gratz utkommande tidningen „Tagespost“, som anses ofta erhålla officiösa med-

leten stråla af nöje, och Fanny erinrar sig sina sköna drömmar, huru lycklig hon skulle känna sig att rida wid sidan af sitt ideal, kastas till marken och dö, utan att någon anat hennes sista tanke.

Hwad Flora angår, önskar hon att Rudolf helt plötsligt måtte wisa sig för hennes blidar. (Forts.)